

Hållbarhetsavdelningen, koncernkontoret
2023-03-17

Uppföljning VGR:s hållbarhetsmål 2022

Mål för social hållbarhet 2030
Miljömål 2030

Datum: 2023-03-17

Dokumentnamn: Uppföljning 2022 VGR:s hållbarhetsmål

Diarienummer: RS 2022-02667

Kontaktperson: Ylva Bryngelsson Koncernkontoret hållbarhetsavdelningen

E-post: ylva.bryngelsson@vgregion.se

Hållbarhet för varje människa och vår planet

Västra Götalandsregionens (VGR:s) hållbarhetsmål, som innefattar Mål för social hållbarhet 2030 samt Miljömål 2030, antogs av regionfullmäktige 2021.

Målen gäller för alla VGR:s förvaltningar och bolag samt verksamheter som finansieras av VGR.

Hållbarhetsmålen är prioriterade utifrån VGR:s huvuduppdrag och samlar ambitioner inom ekologisk och social hållbarhet samt målsättningarna i Agenda 2030 – de globala målen.

Tillsammans ska målen förstärka ett hållbart genomförande av VGR:s huvuduppdrag inom hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, regional utveckling och kultur.

Sammanfattning

Under 2022 har omfattande arbete med VGR:s hållbarhetsmål genomförts inom hela koncernen. Att göra VGR mer långsiktigt hållbart är ett förändrings- och omställningsarbete som kräver såväl tydlig styrning och ledning som resurser, kompetens och samordning av genomförandet.

Under 2022 togs beslut om att regionövergripande samla de interna hållbarhetsfrågorna politiskt i hållbarhetsutskottet under regionstyrelsen. Bland utskottets uppdrag ingår att följa genomförandet av hållbarhetsarbetet samt analysera, ta initiativ till åtgärder och föreslå förändringar för att nå måluppfyllelse.

I anpassningen av koncernkontoret har vid årsskiftet 2022/2023 bildats en hållbarhetsavdelning med uppdrag att leda, utveckla och samordna ett koncernövergripande genomförande av VGR:s hållbarhetsmål. Redan under 2022 har dock gemensamma insatser genomförts som till exempel:

- utveckling av en hållbarhetsutbildning som under 2023 är obligatorisk för alla medarbetare,
- påbörjat arbete med integrering av hållbarhetsmålen i VGR:s fyra övergripande måldokument,
- rutiner och stöd för systematisk planering och uppföljning av hållbarhetsmålen.

Några resultat inom Mål för social hållbarhet 2030:

- En förnyad strategi för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023-2027 har fastställts av regionfullmäktige. Särskilt viktigt för långsiktig social hållbarhet är inriktningen på hälsofrämjande och förebyggande samt betoningen på att arbeta med delaktighet för dem vi är till för.
- 52% av VGR:s förvaltningar och bolag arbetar systematiskt med att identifiera och analysera verksamheternas målgrupp utifrån ett jämlikhetsperspektiv
- 65% av VGR:s förvaltningar och bolag arbetar systematiskt med aktiva åtgärder mot diskriminering enligt diskrimineringslagen
- 59% av invånarna i Västra Götaland upplever att vård ges på lika villkor oavsett ålder, kön, födelseland eller dylikt.
- Nytt uppdrag om hur VGR ska bli bättre på mer tillgänglig, begriplig och inkluderande information för invånarna.
- En ny visuell identitet för VGR som är mer tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.
- Samtliga hälso- och sjukvårdsförvaltningar arbetar systematiskt med lokalt anpassade rutiner kring att fråga om våld i nära relation.

- En regiongemensam visselblåsarfunktion inom VGR har införts där medarbetare kan rapportera om missförhållanden utan oro för repressalier.
- 65% av VGR:s förvaltningar och bolag har etablerade forum eller processer för delaktighet och dialog med verksamhetens målgrupp.

Några resultat inom Miljömål 2030:

- Rekordminskning av energianvändning i egna fastigheter 2022 från 167 kWh/m² till 157 kWh/ m² och år.
- Som en del av processen för cirkulära möbelflöden har verksamheten ”Åter i bruk” tagits i drift och digitaliserat hanteringen av återanvända möbler.
- Framsteg inom elektrifieringen av person- och godstransporter med drygt 300 laddplatser vid VGR:s egna lokaler och den första snabbaddaren för tunga fordon installerad på Östra sjukhuset. Tre tunga el-lastbilar är beställda från leverantör.
- Etablerat en statistikportal ”Resekållen” som tillgängliggör kostnader, antal och miljöpåverkan från tjänsteresor.
- Genomfört VGR:s första koncernövergripande resevaneundersökning i samband med medarbetarenkäten som visar att 47% av samtliga medarbetare går, cyklar eller åker kollektivt till sina arbetsplatser.
- Hälso- och sjukvården har identifierat ett antal produkter med stor potential att minska användningen av eller ersätta med produkter som är bättre ur klimat- och miljösynpunkt. Totalt har användning minskat 7%.
- Minskning av direkta växthusgasutsläpp med 48% jämfört med 2006/2010.
- Tio förvaltningar och bolag har arbetat aktivt för att utveckla och kvalitetssäkra sina miljöledningssystem enligt standarden ISO 14001:2015.

Sammanfattningsvis har såväl arbete med att skapa strukturella förutsättningar för hållbarhetsarbete som insatser på olika nivåer i organisationen inletts och utvecklats under 2022. Det är av stor vikt för fortsatt genomförande av hållbarhetsmålen att de prioriteras som en integrerad del av genomförandet av VGR:s huvuduppdrag inom hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, regional utveckling och kultur.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Hållbarhetsmålen integrering i VGR:s huvudprocesser.....	5
Integrering i styrande dokument	5
Hållbarhetsmålen i årsredovisning 2022.....	6
Hållbarhetsmålen i detaljbudget 2023.....	6
Hållbarhetsutbildning	7
Samordnat genomförande.....	7
Mål för social hållbarhet 2030	8
Mål 1: God hälsa & välbefinnande.....	8
Mål 2: Jämlikhet & lika rättigheter	15
Mål 3: Tillit, trygghet & delaktighet	21
Miljömål 2030	26
Mål 1. Resurseffektivt och giftfritt.....	27
Mål 2. Låg klimatpåverkan.....	33
Mål 3: Ekosystem och främjad biologisk mångfald	44
Mål för miljöledning till 2025	48
Bilaga: Klimatbokslut	49

Hållbarhetsmålen integrering i VGR:s huvudprocesser

VGR ska aktivt bidra till hållbar utveckling i den verksamhet vi driver och i de avtal och överenskommelser vi samarbetar kring. Hållbarhetsmålen syftar till att förstärka ett hållbart genomförande av VGR:s huvudprocesser.

Genom att integrera hållbarhetsmålen i styrande dokument och rutiner för planering och uppföljning skapas förutsättningar för genomslag för de politiskt antagna hållbarhetsmålen. Övergripande samordning på såväl politisk som tjänstepersonsnivå, systematiska stöd- och dialogstrukturer samt obligatorisk hållbarhetsutbildning ger förutsättningar för att tillsammans utveckla hållbarhetsarbetet.

I regionstyrelsens Plan för intern kontroll 2022 identifieras en risk för att mål för miljö och social hållbarhet 2030 inte prioriteras i VGR:s ledningsprocesser och budget. Detta beskrivs kunna leda till att målen inte uppnås vilket kan ge negativ påverkan på omställningen till en hållbar hälso- och sjukvård, VGR:s varumärke och VGR:s trovärdighet hos invånare och samarbetspartners.

Integrering i styrande dokument

Styrande dokument är ett av VGR:s viktigaste verktyg för ledning och styrning. En central del av arbetet med hållbarhetsmålen genomförande är därför att integrera målen i VGR:s fyra övergripande måldokument och andra styrande dokument.

Den 28 november beslutade regionfullmäktige om Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården 2023-2027, strategin ska kompletteras med regionövergripande planer för genomförandet under 2023. I strategin beskrivs VGR:s hållbarhetsmål och att hälso- och sjukvården bland annat ska arbeta för en god och jämlik hälsa samt genom att minska vår klimatpåverkan. Huvudbudskapet för omställningen är att VGR ställer om för att erbjuda invånarna en mer tillgänglig och jämlik hälso- och sjukvård med högre kvalitet och större delaktighet. Framtidsvisionen för hälso- och sjukvården 2028 beskrivs i fyra punkter; Tillgänglighet, delaktighet och trygghet, Sammanhållet och individanpassat, Förebyggande och hälsofrämjande samt Digitalt när det går, fysiskt när det behövs. Budskapet och framtidsvisionen anknyter väl till mål för social hållbarhet.

Revidering av två av VGR:s måldokument har påbörjats under 2022; Kulturstrategi Västra Götaland 2024-2027 samt Trafikförsörjningsprogram

2025-2030 – Hållbara resor i Västra Götaland. Arbeta för att ytterligare integrera hållbarhetsmålen i dessa pågående. Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 är väl integrerad med VGR:s hållbarhetsmål.

Även VGR:s medarbetarpolicy håller på att revideras och mål för social hållbarhet har integrerats i remissversionen.

Hållbarhetsmålen i årsredovisning 2022

Enligt anvisningen för årsredovisning¹ ska samtliga nämnder och styrelser rapportera under rubriken Social hållbarhet respektive Miljö i avsnittet Regiongemensamt genom att kortfattat sammanfatta genomfört arbete och måluppfyllelse i relation till de övergripande målen. När det gäller miljömålen kan nämnder och styrelser, som inte valt in mål i Plan & Styrmodulen VGR-gemensamma strategier och program (VGSP), sammanfatta genomfört arbete och måluppfyllelse för det interna miljöarbetet under fokusområdet *Minska VGR:s miljö- och klimatpåverkan enligt Miljömål 2030*.

Generellt redovisar förvaltningar och bolag enligt de anvisningar som ges. Omfattningen och innehållet varierar dock stort, från korta övergripande kommentarer till längre berättelser och mer systematisk rapportering utifrån målets inriktning.

När det gäller miljö finns en problematik för uppföljningen att miljömålen finns under två olika rubriker i årsredovisningen; dels som fokusområde, dels under rubriken Regiongemensamt. Detta kan av förvaltningar och bolag upplevas som dubbelredovisning.

Andel förvaltningar och bolag som rapporterat om hållbarhetsmålen i enlighet med VGR-gemensam anvisning för årsredovisning² är 96%.

Hållbarhetsmålen i detaljbudget 2023

I *Regiongemensamma riktlinjer för detaljbudget 2023 och 2024 samt inriktning 2025* som är antagen av regionstyrelsen beskrivs att nämnder och styrelser i anslutning till beslut om detaljbudget väljer vilka mål och delmål från Mål för social hållbarhet 2030 och Miljömål 2030 som man avser arbeta med under året.³

¹ [Rubrikstruktur och anvisningar för detaljbudget, månadscommentarer, delårsrapporter och årsredovisning 2023](#)

² Källa: Internt VGR, dokumentgranskning

³ [RS 2022-02499](#)

I rapportmallen för detaljbudget finns rubrikerna Miljö och Social hållbarhet under avsnittet Regiongemensamt. Anvisningen är att dessa områden rapporteras på VGR-nivå och av samtliga nämnder och styrelser genom att kortfattat beskriva det planerade arbetet för att uppnå målen.

Generellt beskriver de allra flesta nämnder och styrelser områdena miljö och social hållbarhet i sina detaljbudgetar. Det är dock ofta som beskrivningarna är allmänt hållna och inte anknyter till de politiskt antagna målen och delmålen. När styrelser och nämnder inte tydligt väljer mål/delmål riskeras tydligheten i styrningen. I detaljbudgeten finns, liksom i samband med årsredovisning, risk för att skribenter i förvaltningar och bolag upplever att de tvingas dubbelrapportera under olika rubriker.

Andel nämnder/styrelser som valt övergripande mål från Mål för social hållbarhet 2030 i enlighet med VGR-gemensam anvisning för detaljbudget 2023 är 86%. Motsvarande siffra för Miljömål 2030 är 74%.⁴

Hållbarhetsutbildning

I december 2022 publicerades den digitala utbildningen ”Hållbarhet – för varje människa och för vår planet” i Lärportalen. Syftet är att öka kunskapen om VGR:s hållbarhetsmål och öka engagemanget för hållbarhetsarbete hos alla medarbetare och chefer. Hållbarhetsutbildningen är en av fem utbildningar som är obligatoriska under 2023 för samtliga medarbetare och chefer inom VGR.

Samordnat genomförande

I VGR:s förvaltningar och bolag finns utsedda chefer, strateger, samordnare och ombud som stödjer ledning och chefer i genomförandet av hållbarhetsmålen. För att fullt ut dra nytta av VGR:s storlek, kompetens och kapacitet krävs ett koncernövergripande samarbete.

Hållbarhetsavdelningen samordnar och stödjer på övergripande strategisk nivå genom träffar och sammankallar arbetsgrupper inom olika sakområden för ett effektivt koncerngemensamt arbete.

⁴ Källa: Internt VGR, dokumentgranskning

Mål för social hållbarhet 2030

VGR:s Mål för social hållbarhet 2030 bidrar till visionen Det Goda Livet genom att skapa ett gott liv för varje människa på en välmående planet.

Genom målen bidrar VGR till ett socialt hållbart samhälle som är jämställt och jämlikt, där människor lever ett gott liv med god hälsa och utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen

Målen för social hållbarhet består av tre övergripande mål:

- God hälsa och välbefinnande
- Jämlikhet och lika rättigheter
- Tillit, trygghet och delaktighet

Kopplat till varje övergripande mål finns delmål som beskriver prioriteringar under målperioden. Målen har bäring på de största utmaningarna för den sociala hållbarheten som VGR står inför.

Mål 1: God hälsa & välbefinnande

- Hälsa och välbefinnande bland invånarna i Västra Götaland ska förbättras till år 2030.

God hälsa är grundläggande för ett socialt hållbart samhälle och rätten till bästa möjliga hälsa är en mänsklig rättighet. Sveriges folkhälsopolitiska mål handlar om att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa.

VGR kan i egen organisation och i samverkan påverka hälsan i befolkningen genom att arbeta hälsofrämjande och förebyggande i hälso- och sjukvård och tandvård. Vi påverkar även hälsan som arbetsgivare, genom regional utveckling samt inom kultur- och utbildningsverksamhet.

Nuläge

Andelen av Västra Götalands befolkning som uppger sitt hälsotillstånd som bra eller mycket bra är 70% vilket i stort överensstämmer med rikets snitt. Män skattar sin hälsa som bättre än kvinnor. Medellivslängden för kvinnor är 84 år och för män 81 år, även detta motsvarar rikets snitt. Skillnaderna i hälsa och medellivslängd är stora mellan könen, utbildningsnivå, födelseland mm.

Delmål 1.1: Främja hälsosam uppväxt och fullföljda studier
VGR ska utjämna skillnader i livsvillkor och hälsa, skydda barn och unga som befinner sig i utsatta situationer samt förbättra förutsättningarna för barn och unga att fullfölja sina studier. Vi ska arbeta hälsofrämjande och förebygga ohälsa samt tidigt uppmärksamma och rikta insatser kring barn och unga.

Som arbetsgivare ska VGR skapa goda och jämlika villkor för föräldraskap. VGR ska sträva efter att ses som en attraktiv arbetsgivare för unga vid val av framtida arbetsplats.

Nuläge

Inom Regional utvecklingsstrategi 2030 finns kraftsamlingen Fullföljda studier där VGR ingår med insatser inom egen organisation.

Regionutvecklingsnämnden har knutet till kraftsamling fullföljda studier finansierat sociala investeringsprojekt (SIM) som bidragit till utveckling av arbetsformer för VGR:s samverkan med kommuner kring barn och unga. Naturbruksförvaltningen har erbjudit en särskild satsning till de elever som inte varit godkända i engelska och inom några av folkhögskolorna har beslut tagits om att permanenta ett utökat internatstöd och deltagarhälsoteam.

Regionala barnuppdraget arbetar inom omställningen av hälso- och sjukvården som kunskapsnav och med att ta fram, pröva, utvärdera lösningar på utmaningar samt föra fram förslag till en faktisk omställning med särskilt fokus på barn och unga. Syftet är att skapa en god och sammanhållen hälso- och sjukvård för barn och unga. Arbetet ska genomsyras av ett systematiskt barnrättsperspektiv. Lärandepiloter är främst inriktade på barn och unga med komplexa behov och flera vårdkontakter, men även allmänna hälsofrämjande och förebyggande insatser ingår.

I VGR implementeras barnets rättigheter med fokus på kunskapshöjning och att barn får sina rättigheter tillgodosedda i praktiken. Kunskapshöjning sker genom webbutbildningen Barnkonventionen – från teori till praktik.⁵ I VGR:s förvaltningar och bolag finns ombud för barnets rättigheter⁶, som har till uppgift att stödja ledning och kollegor i det praktiska arbetet med barnets rättigheter. Ombuden inom hälso-och sjukvården har också

⁵ [Barnkonventionen – från teori till praktik](#)

⁶ [Ombud för barnets rättigheter](#)

uppdrag kring barns rätt som anhöriga.⁷ Att pröva och analysera barnets bästa inför åtgärder och beslut är också en del av VGR:s modell för ett hållbart barnrättsarbete. VGR har sedan 2020 en regional vägledning för prövning och analys av barnets bästa.⁸

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel förvaltningar och bolag med kulturinriktning som arbetar systematiskt med jämlikt erbjudande av kultur för barn och unga ⁹	Värde saknas	80%	100%
Antal deltagare i folkhögskolekurser som uppnått behörighet till vidare studier ¹⁰	658	680	-
Andel förvaltningar och bolag som har ombud för barnets rättigheter ¹¹	Värde saknas	65%	100%

Delmål 1.2: Främja hälsosamt åldrande och motverka ofrivillig ensamhet

Äldre ska precis som alla andra erbjudas en jämlik, kunskapsbaserad och säker vård av god kvalitet. VGR ska arbeta med såväl hälsofrämjande som sjukdoms- och skadeförebyggande insatser samt motverka ofrivillig ensamhet.

VGR ska skapa goda förutsättningar för äldre att resa i kollektivtrafiken samt för eget skapande och deltagande i VGR:s utbud av kultur- och folkbildningsaktiviteter. Som arbetsgivare ska VGR skapa goda förutsättningar för äldre medarbetare att vilja och kunna arbeta kvar.

Nuläge

Åldersgruppen 65 år och äldre motsvarar cirka en femtedel av befolkningen i Västra Götaland och andelen äldre förväntas öka under de kommande åren. Att arbeta hälsofrämjande, sjukdoms- och skadeförebyggande med målgruppen äldre är därför på många sätt angeläget. Tandvården har arbetat specifikt med äldre inom projektet Tandhygienist i kommunal

⁷ [Barns rätt som anhöriga](#)

⁸ [Regional vägledning för prövning och analys av barnets bästa](#)

⁹ Källa: Internt VGR

¹⁰ Källa: SCB (Indikator VGPU)

¹¹ Källa: Internt VGR

verksamhet (TAIK) med målet ökad livskvalitet. Projektet övergår nu till driftsorganisation.

Under 2022 har en särskild satsning gjorts kring ofrivillig ensamhet. Kampanjen ”På gemensam hand för ett mindre ensamt Västra Götaland” genomfördes under hösten och i samband med denna genomfördes även en kompetenshöjande konferens ”Tillsammans mot ofrivillig ensamhet” för profession och förtroendevalda. Broschyrer och annat informations- och faktamaterial finns framtaget för såväl personal och som befolkning.¹²

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel förvaltningar och bolag som arbetar systematiskt med förebyggande och hälsofrämjande insatser för äldre ¹³	Värde saknas	45%	Ju högre desto bättre
Andel förvaltningar och bolag som genomfört insatser som syftar till att minska ofrivillig ensamhet ¹⁴	Värde saknas	13%	Ju högre desto bättre

Delmål 1.3: Främja psykisk hälsa och förebygga suicid

VGR ska främja psykisk hälsa och arbeta för att förebygga och tidigt upptäcka psykisk ohälsa samt vid behov skyndsamt sätta in insatser. Vi ska säkerställa att personer med psykisk ohälsa, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning har tillgång till en jämlik, kunskapsbaserad och säker vård och omsorg av god kvalitet. Vi ska också arbeta systematiskt för att förebygga suicid och upptäcka självmordsbenägenhet.

I de fall då insatser för en person behöver samordnas med stöd från flera aktörer ska alla med behov erbjudas att en SIP, samordnad individuell plan, upprättas.

Nuläge

I mars 2022 öppnades enheten ”En väg in” för alla nya invånarkontakter och remisser till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) i Västra Götaland. Arbetet är en del av ett treårigt utvecklingsuppdrag med målet att öka tillgängligheten till stöd och vård för alla barn och unga med psykisk ohälsa

¹² VGR:s hemsida [Bryt ensamheten](#)

¹³ Källa: Internt VGR

¹⁴ Källa: Internt VGR

i Västra Götaland. Målet innebär att vårdgarantin ska uppfyllas för första besök, utredning och behandling samt att kön ska vara omhändertagen.

Utvecklingsarbetet med tilläggsuppdrag Ungas psykiska hälsa (UPH) har permanentats som en del av vårdval vårdcentral. Tilläggsuppdraget innebär att leverantören ska vara resursmottagning med samlad fördjupad kompetens för bedömning, behandling och konsultation inom primärvård för barn och unga 6-17 år med psykisk ohälsa.

Inom hälso- och sjukvården finns ett utbrett systematiskt arbete kring att identifiera och agera vid risk för suicid. Suicidriskplan, lokala handlingsplaner, suicidombud samt grundutbildning kring suicid för alla anställda är delar i systematiken som bland annat beskrivs av Habilitering & Hälsa.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel garantipatienter som väntat högst 30 dagar på första besök till barn- och ungdomspsykiatri ¹⁵	53%	48% ¹⁶	
Andel hälso- och sjukvårdsförvaltningar som arbetar systematiskt med att identifiera och agera vid risk för suicid ¹⁷	Värde saknas	80%	100%

Delmål 1.4: Främja goda levnadsvanor och hållbart arbetsliv
VGR ska arbeta hälsofrämjande och förebyggande för att skapa förutsättningar för en hälsosam livsstil och goda levnadsvanor hos befolkningen och våra medarbetare. Lokaler och miljöer ska vara hälsofrämjande och stimulera rörelseglädje. VGR ska bidra till hållbart och vidgat deltagande i kultur- och i arbetslivet. Det regionala utvecklingsuppdraget ska bidra till goda arbetsvillkor och ökad sysselsättning.

Som arbetsgivare ska VGR arbeta för en god och hälsofrämjande arbetsmiljö för samtliga medarbetare.

¹⁵ Källa: SKR:s väntetidsdatabas (Indikator VGPU)

¹⁶ Avser värde för december

¹⁷ Källa: Internt VGR

Nuläge

En viktig omställning inom målet är att i större utsträckning arbeta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande för att på så sätt bidra till en friskare befolkning, minskat behov av vård och omsorg samt säkrare kompetensförsörjning. Hälso- och sjukvården pekar särskilt ut detta område i Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården 2023-2027 och verksamhetsplan 2022-2025 men även andra förvaltningar och bolag genomför insatser som bidrar till målet.

I hälso- och sjukvården implementeras nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor och nationellt vårdprogram vid ohälsosamma levnadsvanor införs. Som stöd för sjukvårdens arbete med förebyggande och hälsofrämjande arbete finns även arbetsgruppen/nätverket Hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

Två viktiga verktyg för att stödja invånarna till hälsosamma levnadsvanor är Hälsocoach online, som är en del av VGR:s satsning på digitala vårdformer och tjänster, samt Fysisk aktivitet på recept (FaR) som är en evidensbaserad metod för att stödja patienter till ökad fysisk aktivitet i sjukdomsprevention eller sjukdomsbehandling.

Goda levnadsvanor är ojämnt fördelat i befolkningen. Flera förvaltningar beskriver riktade insatser för att motverka ojämlighet. I Folktandvården pågår ett projekt med hälsopromotörer i tandvården som syftar till att minska kariesförekomst hos små barn i utsatta områden. Sjukhusen i Väster arbetar med grupper med framför allt kvinnor kring stress, psykisk ohälsa och trauma till följd av svåra upplevelser. De samverkar även med Göteborgs moské och Familjebostäder i Bergsjön kring unga och tobak.

Tillsammans med flera samarbetsaktörer i Västra Götaland har Folkhögskoleförvaltningen beviljats medel och startat upp ett AMIF-finansierat¹⁸ projekt med fokus på att identifiera nya arbetssätt för att få fler tredjelandsmedborgare närmare arbetsmarknaden. En del i projektet Helhetslyftet¹⁹ är att tillgängliggöra hälsokommunikation till deltagarna för att stärka kunskapen om hälso- och sjukvårdssystemet och hur man själv kan främja en bättre hälsa och förebygga ohälsa.

Den av regionfullmäktige antagna *Handlingsplan 2019-2022 för fysisk aktivitet hos barn och unga* avslutades under 2022 och en uppföljning tas fram. Ett av resultaten från arbetet med handlingsplanen är materialet rörelsenyckeln som ska inspirera barn till ökad fysisk aktivitet och används

¹⁸ AMIF: Asyl-, migrations- och integrationsfonden

¹⁹ [Om projektet Helhetslyftet](#)

av verksamheter som möter barn och unga. Habilitering & Hälsa har sammanställt ett kompletterande material till rörelsenyckeln i form av bildstöd för att anpassa materialet till förvaltningens målgrupp.

Med fokus på medarbetarperspektivet pågår arbetet för att ta fram en ny medarbetarpolicy som bland annat beskriver grundläggande värderingar, principer och förhållningssätt inom hälsa och arbetsmiljö, kompetensförsörjning samt lika rättigheter och möjligheter som anknyter till målen för social hållbarhet.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel hälso- och sjukvårdsförvaltningar som arbetar systematiskt utifrån Socialstyrelsens nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor ²⁰	Värde saknas	90%	100%
Hållbart medarbetarengagemang – index för motivation, ledarskap och styrning ²¹	78% ²²	78%	100%

²⁰ Källa: Internt VGR

²¹ Källa: Internt VGR, Medarbetarundersökning

²² Avser medarbetarundersökning 2019

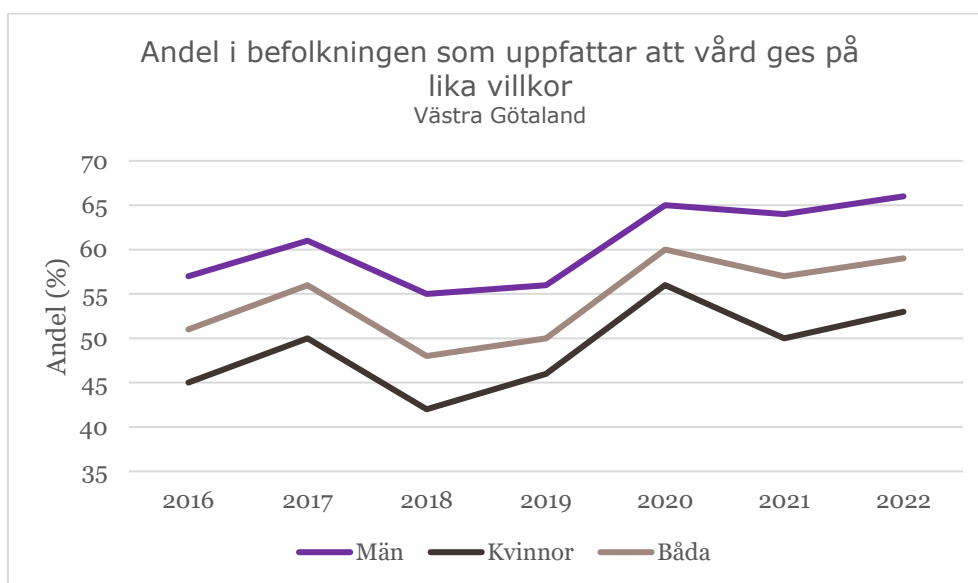
Mål 2: Jämlikhet & lika rättigheter

- Orättfärdiga skillnader i livsvillkor och tillgång till mänskliga rättigheter för invånarna i Västra Götaland ska minska till år 2030.

VGR ska skapa jämlika förutsättningar för både invånare och medarbetare. Vi ska arbeta systematiskt med att identifiera, analysera och åtgärda orättfärdiga skillnader tillsammans med invånarna och medarbetarna. Tillsammans kan vi både riva hinder och hitta nya lösningar som fungerar för fler, till exempel när vi utvecklar vår verksamhet, när vi organiserar oss, när vi bygger och när vi utformar möten med invånare och medarbetare. Målet ger även en ram för organisationens arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering och antirasism.

Nuläge

59 procent av invånarna i Västra Götaland upplever att vård ges på lika villkor oavsett ålder, kön, födelseland eller dylikt. Detta visar på vikten av att VGR ytterligare tas steg för att erbjuda en jämlik vård och jämlikt bemötande för varje människa i Västra Götaland. Kvinnor upplever i mindre utsträckning än män att vård ges på lika villkor, tillgänglighet till vård är ojämlik geografiskt i Västra Götaland och i arbete med frågan har diskrimineringsgrund etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning och könsöverskridande identitet eller uttryck särskilt noterats.

Delmål 2.1: Främja kunskap om jämlikhet och mänskliga rättigheter

VGR ska ha kunskap om hur vi främjar jämlika förutsättningar för invånare och medarbetare, dels för att stärka rättigheterna för varje enskild människa, dels för att arbeta mer resurseffektivt och nå de som behöver oss mest. Vi ska ha nödvändig kunskap om de krav som lagar och regler ställer på oss, till exempel barnkonventionen, diskrimineringslagen eller lagen om de nationella minoriteterna och minoritetsspråk.

Nuläge

Kunskapscentrum för jämlik vård (KJV) genomför kontinuerligt utbildningar med fokus på att utjämna omotiverade skillnader. Bland annat har KJV:

- genomfört ett flertal utbildningar i vårdverksamheter för att öka den kulturella medvetenheten med materialet Riva Hinder
- utvecklat och spridit materialet Förstå familjen, som är ett verktyg för verksamheter som möter föräldrar med olika kognitiva svårigheter

I Lärportalen finns en uppdaterad version av en bemötandebildning som ger kunskap om vad som kan underlätta möten med personer med olika funktionsnedsättningar. Utbildningen riktar sig till medarbetare inom VGR framför allt inom hälso- och sjukvård men den är också användbar inom kollektivtrafik, kultur och utbildningsverksamhet.

Västsverige mot rasism är ett nätverk mellan VGR, Länsstyrelsen Västra Götaland och Göteborgs Stad med syfte att motverka rasism och diskriminering i Västra Götaland. Inom ramen för nätverkets arbete genomfördes bland annat ett seminarium under Mänskliga Rättighetsdagarna. Under processen identifierades behov av utvecklingsarbete där VGR stärker sin kompetens för att kunna motverka rasism och diskriminering utifrån etnicitet och trosuppfattning.

Utbildningen ”En arbetsplats fri från diskriminering” har som mål att chefer, HR-personal, skyddsombud och fackliga företrädare ska ha ökad kunskap och trygghet i arbetet med att upptäcka, hantera och agera mot diskriminering, kränkningar och trakasserier. Deltagarna ska kunna omsätta arbetet med aktiva åtgärder i praktiken utifrån samtliga sju diskrimineringsgrunder. Under 2022 har 13 fysiska och digitala utbildningstillfällen genomförts tillsammans med Antidiskrimineringsbyrån väst.

I VGR:s modell för barnrättsarbete ingår en webbutbildning som ger en grund i barnrätt, under 2022 var den obligatorisk, se text under delmål 1.1.

Under året lanserades också en grundläggande hållbarhetsutbildning som ger ökad kunskap om VGR:s hållbarhetsmål, se avsnittet *Hållbarhetsmålen integrering i VGR:s huvudprocesser*.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel förvaltningar och bolag som arbetar systematiskt med kunskapshöjande insatser om jämlikhet och/eller mänskliga rättigheter ²³	Värde saknas	61%	100%
Andel medarbetare som genomgått VGR:s webbutbildning ”Barnkonventionen – från teori till praktik” ²⁴	Värde saknas	12%	Ju högre desto bättre

Delmål 2.2: Identifiera och analysera orättfärdiga skillnader
VGR ska arbeta systematiskt för att identifiera eventuella skillnader mellan grupper i exempelvis vårdkonsumtion, resande, deltagande i kulturlivet, lön, karriärutveckling och hälsa. VGR ska analysera vad skillnaderna kan bero på, om de är ett problem, vilka konsekvenser de kan få för invånare eller medarbetare samt vad som kan göras för att minska eller kompensera för skillnaderna.

Nuläge

Patientnämnderna bidrar till kvalitetsutveckling, patientsäkerhet och att hälso- och sjukvården anpassas utifrån patienternas behov och förutsättningar genom att årligen analysera inkomna synpunkter och klagomål. I analysarbetet beaktas personcentrering, jämlikhet, diskrimineringsgrunder och barnperspektiv. Analysen används för att uppmärksamma ansvariga nämnder och styrelser på utvecklingsbehov.

Undersökningen Hälsa på lika villkor har under 2022 genomförts för sjuttonde gången och ger information om vuxen befolknings (16 år+) hälsa, levnadsvanor och livsvillkor. Resultaten ger underlag för planering och styrning i VGR:s arbete för en god och jämlik hälsa för alla som bor i Västra Götaland.²⁵ Utvecklingsprojektet Elevens hälsa i fokus som syftar till att ta

²³ Källa: Internt VGR

²⁴ Källa: Internt VGR

²⁵ [Regional rapport Hälsa på lika villkor 2022](#)

tillvara och tillgängliggöra data gällande barns och ungas hälsoutveckling i en regiongemensam databas övergår efter 2022 i driftsfas.

I VGR:s modell för barnrättsarbete ingår verktyg för prövning och analys av barnets bästa (barnkonsekvensanalys), se text under delmål 1.1.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel förvaltningar och bolag som arbetar systematiskt med att identifiera och analysera verksamheternas målgrupp utifrån ett jämlikhetsperspektiv ²⁶	Värde saknas	52%	100%
Antal genomförda prövningar och analyser av barnets bästa (barnkonsekvensanalys) i förvaltningar och bolag ²⁷	Värde saknas	13	Ju högre desto bättre

Delmål 2.3: Främja tillgänglig och inkluderande verksamhet

Alla människor oavsett förutsättningar ska kunna ta del av VGR:s verksamhet på jämlika villkor. Det gäller såväl vårt bemötande som våra lokaler, miljöer, digitala verktyg och vår information. Vi ska åtgärda så kallade enkelt avhjälpta hinder och skapa en tillgänglig miljö. Vår information ska vara tillgänglig och inkluderande. Vi ska använda tolk när det behövs och barn ska inte tolka åt sina närstående. Vi ska också arbeta aktivt för att nå grupper och individer som är i behov av vår verksamhet men som vi idag inte når.

VGR som arbetsgivare ska arbeta med aktiva åtgärder mot diskriminering för att skapa jämlika förutsättningar för medarbetare kopplat till lagens samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, ålder, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionalitet och sexuell läggning).

Nuläge

I början på året tog RS beslut om att VGR ska säkerställa en samordnad, tillgänglig, begriplig och inkluderande information till invånarna.²⁸

Utvecklingsarbetet kommer bland annat att omfatta översättningar, språk,

²⁶ Källa: Internt VGR

²⁷ Källa: Internt VGR

²⁸ [Samordnad, tillgänglig, begriplig och inkluderande information till invånarna](#)

bild, information/kommunikation, patientinformation, 1177.se och digital utveckling och normer.

Arbetet med att säkerställa jämlik information och vaccination mot covid-19 har fortsatt under 2022. Arbetet har visat på att det krävs särskilda insatser för att säkerställa en jämlik och tillgänglig vård.

För att alla ska kunna använda digitaliseringens möjligheter ska webbplatser, mobila applikationer och digitala tjänster vara utformade enligt Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.²⁹ I dagsläget finns det hinder för bland andra personer med funktionsnedsättning att använda vissa av vårdens tjänster.

Tillgänglighetsdatabasen (TD) är en enda databas som erbjuder information till invånare och besökare om fysisk tillgänglighet i vardagen. TD ägs, driftas och utvecklas av Västra Götalandsregionen. De verksamheter som VGR äger, finansierar eller har avtal med inventeras genom TD Tillgänglighetsinsatsningen, för att säkra den fysiska tillgängligheten för våra invånare. Inventeringen sker utifrån formulär som utgår från regionens antagna riktlinjer för fysisk tillgänglighet.³⁰

En översikt har sammanställts över hur VGR arbetar med aktiva åtgärder mot diskriminering som arbetsgivare. I den framkommer att VGR har de centrala styrdokumenterna som behövs för att uppfylla lagen. När det gäller arbetet mot kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns det en rutin och årlig uppföljning av hur förvaltningarna arbetar med rutinen. Det är dock osäkert i vilken omfattning förvaltningarna arbetar med övriga aktiva åtgärder mot diskriminering.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel i befolkningen som uppfattar att vård ges på lika villkor ³¹	60% kv: 56% m: 65%	59% kv: 53% m: 66%	100%
Andel av VGR:s webbplatser som inte har tillgänglighetsfel ³²	Värde saknas	83 %	100%

²⁹ [Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service](#)

³⁰ [Tillgängliga och användbara miljöer - riktlinjer och standarder för fysisk tillgänglighet](#)

³¹ Källa: Vården i siffror

³² Källa: Internt VGR, systemgranskning

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel enkelt avhjälpna hinder i VGR:s sjukhusfastigheter och samhällsfastigheter som är omhändertagna enligt Tillgänglighetsdatabasens inventering ³³	Värde saknas	Samhällsfastigheter: 73%	100%
Andel förvaltningar och bolag som arbetar systematiskt med aktiva åtgärder mot diskriminering enligt diskrimineringslagen ³⁴	Värde saknas	65%	100%
Andel hälso- och sjukvårdsförvaltningar som har rutiner för användning av tolk utifrån språk eller funktionsnedsättning inkl. barns tolkning ³⁵	Värde saknas	89%	100%

³³ Källa: Internt VGR, Tillgänglighetsdatabasen

³⁴ Källa: Internt VGR

³⁵ Källa: Internt VGR

Mål 3: Tillit, trygghet & delaktighet

- Tillit, trygghet och delaktighet bland invånarna i Västra Götaland ska öka till år 2030.

Tillit, trygghet och delaktighet är centrala delar av ett socialt hållbart samhälle där tilliten fungerar som ett sammanhållande kitt. Tillit mellan människor har flera positiva effekter, medan bristande tillit bidrar till misstänksamhet, segregation och korruption. Dialog mellan invånare och beslutsfattare kan bidra till ökad tillit. Ett viktigt uttryck för tilltron till samhället och demokratin är att invånarna i Västra Götaland utnyttjar rätten att rösta.

Nuläge

Cirka 28% av befolkningen i Västra Götaland uppger att de har svårt att lita på andra, skillnaderna mellan könen är små.³⁶ Däremot är tilliten människor emellan lägre i socioekonomiskt utsatta områden än i andra områden. Skillnaderna i tillit bidrar till ojämlika förutsättningar för god hälsa och välbefinnande, där tilliten är hög är det också bättre ställt med folkhälsan, jämställdheten och jämlikheten.

Valdeltagandet i kommunalvalet 2022 var 81% i Västra Götaland men varierade från 74% till 90% i olika kommuner.³⁷ Ett högt valdeltagande är ett av de tydligaste tecknen på en väl fungerande demokrati.

Delmål 3.1: Främja ansvarstagande transparent organisation

VGR ska vara transparenta med vem som fattar beslut, om och hur beslut kan överklagas, var invånare kan vända sig med frågor eller synpunkter och hur invånare kan få kontakt med politiker och tjänstepersoner. VGR ska ställa etiska och sociala krav i upphandlingar och systematiskt följa upp de krav som ställts.

Som arbetsgivare ska VGR ha tydliga kriterier vid rekrytering, för karriär- och löneutveckling. VGR ska också ta socialt ansvar för att skapa möjligheter till arbete och egen försörjning för personer som står långt från arbetsmarknaden.

³⁶ Källa: Folkhälsomyndigheten/Folkhälsodata

³⁷ Källa: Regionfakta

Nuläge

Inom inköp görs hållbarhetsprioriteringar gällande nästkommande års upphandlingar. Inom upphandling av externa hälso- och sjukvårdstjänster finns det en mall som utgår från Mål för social hållbarhet. I relevanta prioriterade upphandlingar ställs fysiska eller digitala tillgänglighetskrav. Att ställa sysselsättningskrav som att erbjuda praktikplatser och reservera upphandlingar för sociala företag eller program för skyddade anställningar ingår också vid relevanta upphandlingar.

Under året infördes den lagstadgade visselblåsarfunktionen inom VGR, där medarbetare kan rapportera om missförhållanden utan oro för repressalier. Visselblåsarfunktionen ska inte ersätta de rapporteringskanaler som redan finns i VGR.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Antal upphandlingar där det ställts sysselsättningskrav ³⁸	0	2 ³⁹	Ju högre desto bättre
Andel invånare som tycker att VGR sköter sina uppgifter inom hälso- och sjukvård, tandvård och kollektivtrafik ⁴⁰	Värde saknas	Sjukhusvård: 54% ⁴¹ Vårdcentraler: 59% Tandvård: 64% Kollektivtrafik: 38%	100%

Delmål 3.2: Främja frihet från våld, hot, kränkningar och tvång

VGR ska ta ansvar för att tidigt upptäcka och skydda invånare och medarbetare från våld inklusive hot, kränkningar, tvång, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution samt människohandel. Vården ska ställa rutinmässiga frågor om våld, erbjuda vård och stöd till de som utsatts samt

³⁸ Källa: Internt VGR

³⁹ Av dessa är 1 så kallad reserverad upphandling, dvs. att enbart sociala företag kan vinna upphandlingen alternativt att kontraktet fullgörs inom ramen för ett program för skyddad anställning

⁴⁰ Källa: Västsvenska SOM-undersökningen

⁴¹ För samtliga värden: Avser 2021 (senast tillgängliga data)

dokumentera skador. Som arbetsgivare och utbildningsanordnare har VGR ansvar för att motverka kränkningar och sexuella trakasserier.

Nuläge

Utbildningsinsatser om baskunskap om våld i nära relationer samt metodutbildningar att ställa rutinmässiga frågor om våld till patienter, pågår till personal inom hälso- och sjukvården. Inom Barn- och ungdomspsykiatri, Barn- och ungdomsmedicin samt UPH pågår ett utvecklingsarbete med att även ställa rutinmässiga frågor om våld till barn. Inom vissa pilotområden är detta implementerat. Enligt politiskt beslut så har området Människohandel för sexuella ändamål integrerats i VKV:s basutbildning.

VGR:s ansvar som arbetsgivare att upptäcka våld i nära relationer hos medarbetare uppmärksammas. Utbildning till chefer, skyddsombud och HR-personal sker fortlöpande under 2023.

Inom psykiatri arbetar VGR med en nollvision mot tvångsåtgärder i enlighet med mänskliga rättigheter. Sahlgrenska Universitetssjukhuset har initierat en webbutbildning med bas i mänskliga rättigheter för att ge vägledning i hur psykiatri kan arbeta aktivt för att minska tvångsåtgärder, samt exempel på arbetssätt för att ge god och säker vård utan tvångsåtgärder.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel hälso- och sjukvårdsförvaltningar som arbetar systematiskt med lokalt anpassade rutiner kring att fråga om våld i nära relation ⁴²	Värde saknas	100%	100%
Andel medarbetare som varit utsatta för våld eller hot om våld i arbetet under de senaste 12 månaderna ⁴³	7% ⁴⁴	7%	0%

⁴² Källa: Internt VGR

⁴³ Källa: Internt VGR, Medarbetarundersökning

⁴⁴ Avser medarbetarundersökning 2019

Delmål 3.3: Främja medskapande och dialog

VGR ser varje människa, oavsett ålder, som en person med resurser, kunskap och förmågor. VGR ska skapa förutsättningar för delaktighet för medarbetare, patienter, resenärer och besökare samt i dialog och samråd med invånare i länet. I idéutförning, planering och utveckling ska de som berörs direkt eller indirekt kunna delta utifrån sina egna förutsättningar.

Nuläge

Ett exempel på VGR:s arbete med att främja medskapande och dialog är beredningen för mänskliga rättigheters fem samråd med det civila samhället i Västra Götaland. Samråden syftar till att det civila samhällets perspektiv och kunskap tas tillvara i utvecklingen av VGR:s verksamheter och de ska bidra till genomförandet av Mål för social hållbarhet 2030.

Utvecklingsarbete pågår kring dialog mellan barn/unga och VGR. Tillsammans med Rädda Barnen definierades under 2022 ett antal insatser som särskilt viktiga att utveckla för stärkt struktur och arbetssätt för dialog med barn och unga. De identifierade insatserna är dels unga regionutvecklare i åldern 15–17 år som bidrar med sitt perspektiv i VGR:s arbete, dels anpassning av hälso- och sjukvårdens arbetssätt genom barn- och ungdomsråd. Hälso- och sjukvården har tagit fram förslag på regional riktlinje gällande barn och unga som medskapare vid förbättringsarbeten, vilken kan anpassas till andra staber, förvaltningar och bolag.

Invånare, patienter, närstående och patient- och brukarföreningar är viktiga i arbetet med att utveckla och förbättra vården samt en central del av det personcentrerade arbetssättet.

Inom det personcentrerade arbetssättet har nya arbetssätt utvecklats under 2022 som stärker patienters- och närståendes perspektiv och deltagande i förbättringsarbete, så kallade Lärande rum. Fokus är på att samla hela systemet i rummet och förbättra patientens väg genom vården. Utveckling har också skett gällande patientkontrakt, ett förhållningssätt som syftar till att förbättra delaktighet, tillgänglighet, kontinuitet och trygghet. Inom primärvården har den vårdcentral som har uppdrag som testbädd, omsatt den regionala riktlinjen för patientkontrakt. De har tagit fram informationsmaterial, förslag på dokumentationsrutin samt använt arbetssättet i möte med patienter.

Levande bibliotek syftar till att patientföreträdare delar med sig av sin egen erfarenhet som patient eller närstående, och bidrar på så sätt till hälso- och sjukvårdens utveckling. Under 2022 har allt fler personer anslutit sig till biblioteket och glädjande nog är flera unga vuxna, en grupp som tidigare saknats.

VGR och drygt 110 organisationer samverkar enligt överenskommelsen med det civila samhället inom verksamhetsområdena regional utveckling, inköps- och upphandlingsfrågor och hälso- och sjukvård. Under 2022 har en webbutbildning publicerats, riktad till såväl offentlig sektor som till det civila samhället. Målet med utbildningen är att öka kunskap och förståelse för varandra och på så sätt öka möjligheterna till samverkan.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel förvaltningar och bolag som har etablerade forum eller processer för delaktighet och dialog med verksamhetens målgrupp ⁴⁵	Värde saknas	65%	100%
Andel patienter som upplever sig delaktiga i sin vård ⁴⁶	Öppenvård på sjukhus: Värde saknas Primärvård: 81% kv: 80% m: 82%	Öppenvård på sjukhus: 89% kv: 88% m: 89% Primärvård: 80% kv: 79% m: 81% ⁴⁷	100%
Andel medarbetare som upplever sig ha möjlighet att delta i planeringen av hur sitt arbete ska utföras ⁴⁸	73% ⁴⁹	73 %	100%

⁴⁵ Källa: Internt VGR

⁴⁶ Källa: Vården i siffror

⁴⁷ Samtliga värden: Avser 2021 (senast tillgängliga data)

⁴⁸ Källa: Internt VGR, Medarbetarundersökning

⁴⁹ Avser medarbetarundersökning 2019

Miljömål 2030

VGR:s Miljömål 2030 bidrar till visionen Det Goda Livet genom att skapa ett gott liv för varje människa på en välmående planet. Detta innebär att VGR tar ansvar för hur vi brukar planetens resurser på ett hållbart sätt vilket i sin tur är en förutsättning för människors hälsa och välbefinnande nu och i framtiden.

Miljömålen är en del av det hälsofrämjande arbetet i VGR. Genom att minska på förbränningen av fossila bränslen skulle vi kunna minska luftföroreningarna och därmed dödstalen. Dessutom förväntas klimatförändringarna i Sverige bidra till fler värmeböljor som riskerar orsaka fler dödsfall bland känsliga grupper som äldre, spädbarn och sjuka. Vi förväntar oss också ett förändrat infektionspanorama med spridning av fler infektioner i Sverige och ökade allergier på grund av klimatförändringarna.

Målen för ekologisk hållbarhet består av tre övergripande mål:

- Våra produkt och materialflöden är resurseffektiva och giftfria
- Våra direkta växthusgasutsläpp har minskat med 85 % och de indirekta växthusgasutsläppen har minskat med 50 %
- Vi nyttjar ekosystemtjänster hållbart och främjar den biologiska mångfalden

Mål till 2045:

- Vi har netto noll-utsläpp av växthusgaser

Mål till 2025:

- Mål för miljöledning

Kopplat till varje övergripande mål finns delmål som beskriver prioriteringar under målperioden. Målen har stor bäring på de största utmaningarna för den ekologiska hållbarheten som VGR står inför.

Mål 1. Resurseffektivt och giftfritt

- 2030 är flödet av produkter giftfritt och resurseffektivt

Inom målet finns flera delmål som omfattar de områden där VGR har störst miljöpåverkan gällande resursutnyttjande och användning av skadliga ämnen och kemikalier. Målet kommer att följas upp med hjälp av delmålets indikatorer och måluppfyllnaden blir en sammanvägd bedömning utifrån uppföljningen av delmålen. Arbetet med att ta fram indikatorer för delmålen har fortsatt under 2022.

Nuläge

Ett par exempel på aktiviteter inom ramen för målet om resurseffektivt och giftfritt är:

Cirkulär hantering av VGR:s IT-utrustning har skett i form av att uttjänta mobiltelefoner och läsplattor har samlats in och skickats för säker radering och vidare försäljning alternativt återvinning vid ett antal tillfällen under våren. Detta är ett första steg i att införa återtag för mobiltelefoni, på samma sätt som VGR har för datorer sedan många år tillbaka. I förlängningen ska mobiltelefoner skickas tillbaka till leverantören när en ny beställs. Leverantören genomför säker radering, värderar och rekonditionerar produkterna för vidare försäljning på andrahandsmarknaden.

I samband med byggnationen av ett nytt besökscentrum i Botaniska trädgården i Göteborg pågår ett utvecklingsprojekt där fokus ligger på att bygga med återbrukat byggmaterial. Även i samband med ett takbyte på Högsbo sjukhus användes befintligt taktegel vilket ledde till både ekonomiska, resursmässiga och klimatmässiga vinster. Taktegel från Mölndals sjukhus har tagits omhand för kommande återbruk.

Resurseffektiva materialflöden och halverad klimatpåverkan från produkter

- Delmål 1.1: Förbrukningen av naturresurser har minskat med 20 %, andelen återvunnet material har ökat med 20 % och andelen biobaserat material har ökat med 20 %. Därtill materialåtervinns 20% av den plast som lämnar Västra Götalandsregionen
- Delmål 1.2: Klimatpåverkan från produkter av textil, plast och metall har halverats till 2030

För att nå delmålen om resurseffektiva flöden av produkter och halverad klimatpåverkan för textil, plast och metall kommer nya typer av produkter

inom de viktigaste materialflödena att behöva köpas in, arbetssätt behöver ändras och cirkulära system av dessa materialflöden behöver utvecklas. Arbetet med samordning av genomförandet av dessa två delmål drivs tillsammans då åtgärderna som krävs ofta är likartade och bidrar till måluppfyllnad för bägge målen.

Nuläge

Under året lanserades priolistan, en lista med prioriterade varor där verksamheterna kan arbeta med att minska användningen eller där det finns ersättare som är bättre ur klimat- och miljösynpunkt. Den första listan för 2022 innehåller fyra produkter; undersökningshandskar, undersökningsförkläden, värmejackor och funktionstäcken. För undersökningshandskar har en kort film om korrekt användning tagits fram tillsammans med ett APT-material. Listan ska uppdateras årligen.

Ett projekt med syfte att ersätta engångsprodukter med flergångsprodukter i vården har också genomfört under året. Projektet initierades av SU och har genomförts i samarbete mellan SU, Koncernkontoret, Miljö och Koncerninköp och Regionservice. Projektet tittade på vilken typ av engångsprodukter som används mest i dag och vilka som skulle kunna ersättas av flergångsprodukter. En operationsavdelning på SU har också gått vidare och inom ramen för projektet testat att köpa in och ersätta vissa engångsinstrument med flergångsinstrument som diskas och steriliseras på SU:s egen sterilcentral. Under slutfasen av projektet har man gjort en djupare analys av några av de produktförslag som uppkommit för att se på miljöbesparingar, kostnadsmodeller etcetera.

Indikator	Resultat 2021	Resultat 2022	Mål 2030
Användning av utvalda förbrukningsprodukter (antal)	Värde saknas	-7%	-20%

Giftfritt

- Delmål 1.3: 2030 uppfyller användningen av kemiska produkter höga krav på en säker arbetsmiljö. En stor andel farliga ämnen och produkter har fasats ut genom aktivt och metodiskt substitutionsarbete

I en mångfacetterad verksamhet som VGR förekommer ett stort antal hälso- och miljöfarliga kemiska produkter. De medför hälsorisker dels i arbetsmiljön men också för miljöpåverkan när de sprids under och efter

användning. Ett effektivt sätt att minska riskerna är att byta ut farliga produkter där det finns bättre alternativ.

Men även med ett framgångsrikt substitutionsarbete kommer VGR fortsatt behöva använda ett antal faroklassade kemikalier. Där sådana används måste det ske med tillräckliga kunskaper om vilka risker som finns och hur man förebygger skadliga hälsoeffekter.

Nuläge

VGR:s nuvarande initiativ runt substitution går under devisen “*Grön kemi i VGR*”. Kunskaps- och produktutvecklingen är ständigt pågående för att kunna fånga upp nya kemikaliehot, samtidigt som vi säkrar oss mot att få in oönskade kemikalier som tidigare har valts bort.

För närvarande listas produkter inom fyra områden: *Bygg & fastighet, Hälso- & sjukvård, Service* samt *Tandvård*. Inom samtliga dessa områden pågår arbete att reducera antalet olika produkter för att på så sätt göra bedömning och kontroll effektivare.

Parallellt analyseras tillgången på miljövänligare alternativ. Under 2022 har VGR gemensamt med andra regioner låtit kartlägga förekomst och behov av antimikrobiella ämnen i produkter.

Cirkulära byggmaterial

- Delmål 1.4: 2030 ingår prioriterade byggprodukter i ett cirkulärt system

Bygg och anläggningssektorn använder stora mängder material som innebär miljöpåverkan och förbrukning av naturresurser. Det finns stor potential i att minimera byggavfallet och öka mängden cirkulära flöden genom exempelvis ökad återanvändning och återvinning av material samt effektivare resursanvändning.

Nuläge

Prioriterade produktgrupper särskilt lämpade att ingå i ett cirkulärt flöde har sedan tidigare identifierats. En uppdatering av riktlinje för miljö i projekt har uppdaterats för att inkludera återbruksperspektivet och rutiner för återbrukshantering vid rivning och ombyggnation har tagits fram. Utbildningar inom klimatsmart byggande och återbruk av byggvaror har genomförts med berörda som arbetar med byggprojekt.

En central fråga för att möjliggöra återbruk av byggvaror är att få till digital hantering av byggvaror i hela kedjan från inventering, produktbank,

marknadsplats och lagerhållning. Detta har testats och utvärderats under året.

Västfastigheter har identifierat nio produktgrupper som är särskilt lämpade att ingå i ett cirkulärt flöde och som kommer att vara prioriterade för återbruk. Produktgrupperna är dörrpartier, innerväggar, undertak/akustikskivor, kabelstegar, belysningsarmaturer, dörrautomatik, handfat/blandare/toaletter, fasad-och taktegel samt marksten/kantsten/cykelställ samt växter.

Återbruksinventeringar har genomförts vid fem av Västfastigheters rivningsobjekt (Borås tre byggnader, en byggnad i Falköping samt växthus i Botaniska trädgården). Inventeringarna visar på såväl ekonomiska vinster som minskad avfallsmängd och minskad klimatbelastning.

Energi

- Delmål 1.5: 2030 är energianvändningen halverad i egna lokaler
- Delmål 1.6: 2030 har Västra Götalandsregionen en installerad kapacitet att producera 10 GWh solcell i egen regi

Energianvändning är en av de största globala miljöfrågorna, där den största delen globalt fortfarande består av fossil energi. Som stor fastighetsägare har VGR viktig roll i omställningen till att öka andelen fossilfri energi och effektivare energianvändning.

Nuläge

Den specifika energianvändningen (kWh/ m² och år) i VGR:s samlade fastighetsbestånd, som inkluderar verksamhetsrelaterad energianvändning, har under 2022 minskat från 167 kWh/m² till 157 kWh/ m² och år. Måtalet för 2022 var 163 kWh/m² vilket underskreds med sex enheter. Värdena är normalårskorrigerade.

Några identifierade anledningar till framgången är att flera större energiprojekt som genomförts och färdigställda under år 2021 och tidigt 2022 nu ger resultat i minskad energianvändning. Även en kontinuerlig driftoptimering och fokus på effektivisering av installationer har bidragit. En liten del av nedgången på elanvändningen skulle kunna kopplas till en allmän ökad energimedvetenhet i samhället, som i samverkan med ökad dialog och kommunikation internt, lett till ett mer energieffektivt beteende.

Från och med första april gäller SMHI:s nya normalperiod för normalårskorrigerering. SMHI byter normalperiod då och då för att bättre

spegla nuvarande klimat. Den nya normalperioden bedöms bidra till att sänka resultatet för energianvändningen med två enheter (2 kWh/m²).

Totalt uppgår den installerade produktionskapaciteten solceller 2022 till 3,67 GWh solceller per år. Den uppmätta produktionen under 2022 uppgick till 3,05 GWh (motsvarande siffra för 2021 var 2,5 GWh).

Under 2022 har inga nya solcellsanläggningar tagits i drift, vilket är enligt plan. Anläggningarna på SkaS Skövde och NÄL Trollhättan är de två största och står för närmare 80% av den totala egenproducerade elen. Att produktionen ökat med 0,5 GWh sedan 2021 trots att inga anläggningar tillkommit beror främst på att anläggningen på NÄL, som driftsattes under 2021, nu bidragit till produktionen hela året.

Under 2022 har en övergripande solcellplan för hela fastighetsbeståndet tagits fram. Beståndets byggnader har inventerats och kategoriserats utifrån dess lämplighet för solcellinstallation. Bedömningen är att det finns goda möjligheter att nå solcellmålet om 10 GWh produktionskapacitet till år 2030, men materialkostnader på världsmarknaden innebär en osäkerhet i kostnadsbilden för framtida installationer.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2025	Mål 2030
Energianvändning (kWh/m ²)	169	157	150	137
Produktionskapacitet installerad (GWh per år)	1,4	3,67	5	10

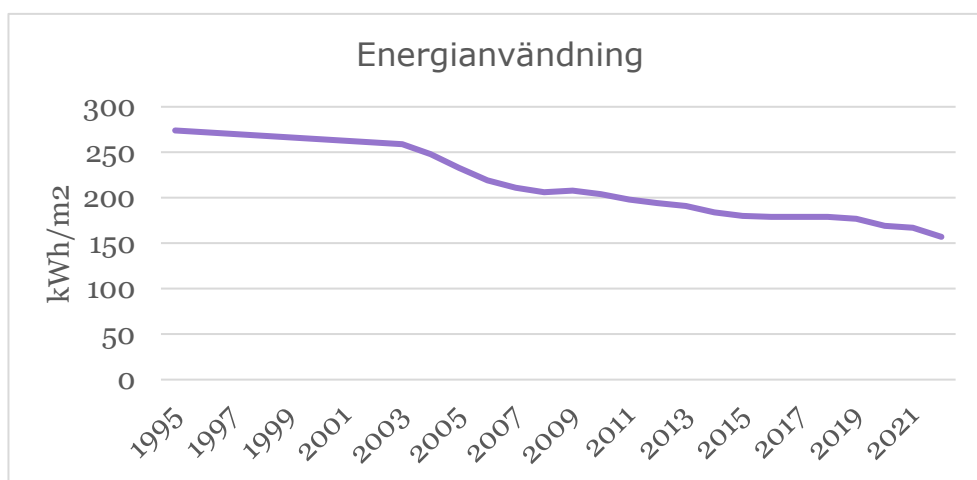

Diagram: Uppföljning för energihalveringsmålet sedan 1995, mäts i kWh/m².

Minskad miljöpåverkan från läkemedel

- Delmål 1.7: 2030 har uppmätta halter av miljöbelastande läkemedel tydligt minskat i Västra Götalands sjöar och vattendrag
- Delmål 1.8: 2030 har läkemedelstillverkningens direkta påverkan på miljön - lokalt och globalt – minskat betydligt

Läkemedel står för miljöpåverkan dels genom giftiga utsläpp i de länder där produktionen sker, dels sprids läkemedelsföroreningar till våra vattendrag efter användning. Ett tydligt exempel är det hot som utbredd antibiotikaresistens utgör.

Nuläge

En omfattande kunskapssammanställning av regionala läkemedelsföroreningar som VGR lät göra 2021 visade på stor avsaknad av mätdata i avlopp och vattendrag. De mätningar som fanns pekade dock på att läkemedelssubstanser regelmässigt återfinns i länets vattendrag, inte sällan i halter över uppsatta miljökvalitetsnormer.

Med kartläggningen som grund har VGR under 2022 tagit initiativ till en intressentdialog med kommuner, myndigheter och vattenvårdsföreningar i syftet är att diskutera samarbetsformer för en bättre kontroll av utsläpp och föroreningsnivåer i länet, samt diskutera vilka åtgärder som är mest angelägna och hur dessa kan åstadkommas.

VGR har ett nationellt samordningsansvar för avtalsuppföljning avseende läkemedel inom ramen för det nationella samarbetet kring socialt och miljömässigt ansvarstagande i offentlig upphandling. Totalt har 95% av befintliga avtalsleverantörer av läkemedel följts upp eller uppföljning har påbörjats.

VGR spelar också en viktig roll i att utfärda årliga rekommendationer till länets samtliga vårdgivare om vilka läkemedel som bör förskrivas vid olika diagnoser (den s k REK-listan). När flera kliniskt likvärdiga läkemedel finns att tillgå, strävar vi efter att rekommendationerna ska förorda de läkemedel som har lägst miljöpåverkan.

Mål 2. Låg klimatpåverkan

- Miljömål 2030: Våra direkta växthusgasutsläpp har minskat med 85 % och de indirekta växthusgasutsläppen har minskat med 50 %
- Miljömål 2045: Vi har netto noll-utsläpp av växthusgaser

Klimatförändringarna är en av de största utmaningarna vårt samhälle står inför. Medeltemperaturen har ökat med mer än en grad sedan förindustriell tid och den fortsätter att öka. Att minska klimatförändringarna är något av det viktigaste vi kan göra för att skapa en beboelig planet för framtiden och våra barn.

Delen av målet om 85 procents minskning innefattar VGR:s direkta utsläpp, det vill säga de utsläpp som VGR har direkt kontroll över. De direkta utsläppen består av egna transporter och kollektivtrafik, el, värme och kyla samt utsläpp av lustgas, anestesigaser och köldmedialäckage. De indirekta utsläppen som ska minska med 50 procent innefattar inköp av produkter, varor och tjänster, kapitalplacering, byggnation, arbetspendling och besöksresor.

Nuläge

De direkta utsläppen består till största delen av utsläpp från kollektivtrafiken (73% av de direkta utsläppen), följt av den näst största posten som består av utsläpp från inköpt energi (20% av de direkta utsläppen). De direkta utsläppen har minskat 2022 jämfört med 2020 genom minskade mängder inköpt el och värme som en följd av energieffektiviseringsåtgärder, mer elektrifierad kollektivtrafik och mindre mängd använd lustgas.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Minskning av direkta växthusgasutsläpp ⁵⁰	43%	48%	85%

⁵⁰ Jämfört med 2006 för kollektivtrafiken, och 2010 för övriga utsläpp (energi, egna transporter, medicinska gaser, köldmedia).

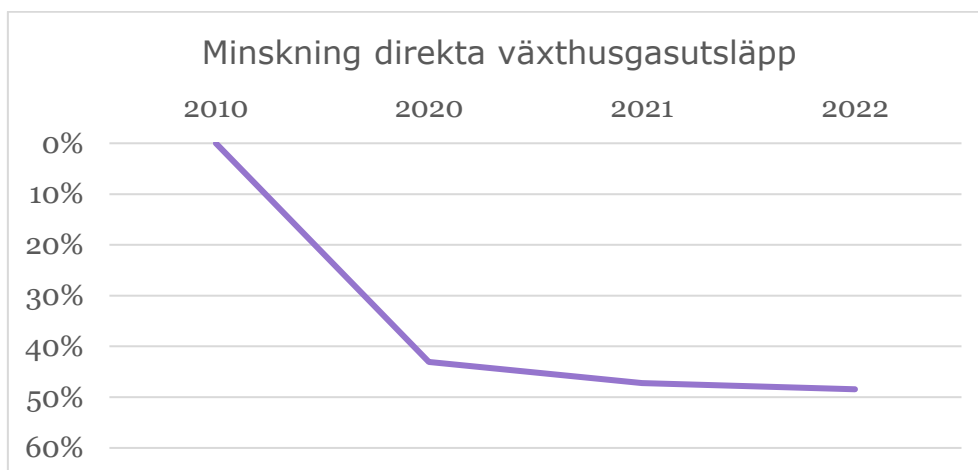

Diagram: Minskning av direkta växthusgasutsläpp i procent, gäller utsläpp från kollektivtrafik, energi, egna transporter, medicinska gaser och köldmedieläckage.

De indirekta utsläppen, som till största delen består av inköp och byggnation, illustreras tillsammans med de direkta utsläppen i *Bilaga: Klimatbokslut* sist i uppföljningen. Klimatbokslutet är framtaget enligt den internationella standarden Green House Gas Protocol, samt i samarbete mellan SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) och Regionernas nätverk för klimatberäkningar.

De största utsläppen i klimatbokslutet, som består av både de indirekta och direkta utsläppen, kommer från ny- och ombyggnation (37%), följt av siffror från allmän kollektivtrafik (31%), inköp (13%) och energi (12%). Då klimatbokslutet saknar stora delar av utsläppen från inköp förväntas denna kategori öka markant framöver. Kapitalplaceringar är en annan stor post som på grund av brister i metoder inte redovisas i klimatbokslutet. De totala redovisade utsläppen för VGR 2022 enligt klimatbokslutet uppgår till 245 000 ton koldioxidekvivalenter (CO₂e).

Klimatsmart byggande

- Delmål 2.1: Klimatpåverkan är halverad från byggmaterial och byggprocess år 2030

Ny- och ombyggnation är en av VGR:s klimatutsläpp, se bilaga Klimatbokslut. För att minska klimatpåverkan från byggprocessen krävs ett större fokus på produktion av byggmaterial. Hela 80 procent av byggskedets klimatpåverkan kommer från tillverkning av byggmaterial.

Nuläge

Klimathalveringsmålet innebär en stor omställning för VGR:s byggprojekt. Under 2021 togs en rapport fram *Klimat- och återbruksmål i Västfastigheters byggprojekt, Färdplan 2021 – 2030*, som beskriver nuläget, hur målet ska kunna nås och vilka konsekvenser det får. Färdplanen presenterar även en genomförandeplan som visar vilka åtgärder som behöver vidtas fram till och med 2023 för att initiera omställningen. Under 2022 har ett projekt genomförts där de centrala aktiviteterna i genomförandeplanen startats. Konkret har det bland annat handlat om att ta fram styrning och vägledning i att bygga klimatsmart i våra byggprojekt, att testa och utvärdera digital lagerhantering för byggvaror och att handla upp spetskompetens kring återbruk samt genomföra interna utbildningsinsatser.

Samtidigt som strukturer som till exempel kravställning och beräkningsmallar byggs upp, testas klimatkravställning och återbruk i pågående byggprojekt. Under året har förutsättningarna för att bygga delar av nytt sjukhus på Wieselgrensplatsen med trästomme utretts ur en rad olika perspektiv.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
kg CO ₂ /m ² nybyggd yta	386	Underlag saknas	193

Hållbar kapitalförvaltning

- Delmål 2.2: 2030 är fondkapital som Västra Götalandsregionen förvaltar i linje med Parisavtalets mål

Samhället och ekonomin är helt beroende av naturen och dess tjänster. Ekonomin behöver fungera som ett verktyg för en hållbar samhällsutveckling inom ramen för de planetära gränserna. Det ekonomiska systemet och de finansiella kapitalströmmarna skapar förutsättningar för utveckling – både hållbar och icke-hållbar sådan. Utgångspunkten för att säkerställa att VGR:s kapitalförvaltning bidrar till att nå Parisavtalets mål är att välja placeringar enligt EU:s taxonomi.

VGR har under 2022 förvaltat ett fondkapital på 21 mdkr. Fondkapitalet består av 20 procent aktiefondsplaceringar och 80 procent räntefondsplaceringar. Vilka placeringar som får göras regleras i finanspolicyen som beslutas av regionfullmäktige.

2020 började implementeringen av EU-taxonomin. Taxonomiförordningen gäller från 2022 och är ett gemensamt klassificeringssystem för vilka ekonomiska verksamheter som är miljömässigt hållbara och som ska ge ett koldioxidneutralt EU senast 2050. Syftet är att hjälpa investerare att identifiera och jämföra miljömässigt hållbara investeringar. EU-taxonomin innebär att fondbolagen ska kunna visa genom klassificeringssystemet hur stor andel av fonden som ligger i linje med taxonomin och därmed Parisavtalets mål.

Nuläge

Processen för implementering sker stegvis. Fondbolagen kommer för räkenskapsåret 2022 enbart behöva rapportera hur stor del av omsättningen i fonderna som omfattas respektive inte omfattas av EU-taxonomin. Fondbolagen ska under 2022 ha kategoriserat fonderna enligt Disclosure-förordningen som innebär att fonder klassificeras som artikel 6 (grå, tar inte hänsyn till hållbarhetsfrågor, men viss hänsyn till ESG), artikel 8 (ljusgröna, främjar miljömässiga och sociala aspekter eller exkluderar investeringar som inte passar de hållbara målen) eller som artikel 9 (mörkgröna, fonder som har direkt inverkan på miljö och samhälle och som samtidigt inte skadar något annat hållbarhetsmål).

Kategoriseringen och uppföljningen i VGR kommer endast att ske för aktiefondsplaceringarna. Av VGR:s hela aktiefondskapital för 2022 är 100 procent av fonderna antingen kategoriserade som fonder enligt artikel 8 eller artikel 9, varav 1 procent utgör artikel 9-fonder. Andelen artikel 9-fonder var högre 2021 och det beror på att vissa fondbolag under året har kategoriserat om några av sina fonder från artikel 9-fonder till artikel 8-fonder. Anledningen till ändringen uppges vara att regelverket är otydligt om vad som gäller för att en fond ska få klassificering som en artikel 9-fond.

Fondbolagen kommer tidigast under 2024, det vill säga för räkenskapsåret 2023, få fram hur stor andel av varje aktiefond som verkligen är hållbar. Ett problem är att många bolag som utgör innehaven i en fond inte har börjat rapportera in underliggande värden. Därför kommer det finnas brister i rapporteringen för 2023.

Det innebär att VGR inte kan ta fram indikatorer enligt EU-taxonomin för år 2022 och det finns en risk att indikatorerna inte heller kan tas fram för år 2023.

Minskad klimatpåverkan från livsmedel

- Delmål 2.3: 2030 är klimatpåverkan från en genomsnittlig måltid högst 0,5 kg CO₂ ekvivalenter

- Delmål 2.4: 2030 har matsvinnet minskat med 50% och VGR har bidragit till att minska svinnet tidigare i leverantörskedjan

Genom att minska mängden matsvinn och välja växtbaserade livsmedel i större utsträckning kan VGR:s måltidsverksamheter tillsammans med sina matgäster minska sin klimatpåverkan samt bidra till ett hållbart nyttjande av resurser. Delmålen om klimatpåverkan från måltider och halverat matsvinn omfattar måltidsverksamheterna inom Regionservice, Naturbruksförvaltningen, Folkhögskoleförvaltningen, GöteborgsOperan och Göteborgs Symfoniker samt de fem sjukhusförvaltningarna.

Dessa måltidsverksamheter ser väldigt olika ut och har också olika förutsättningar att minska sitt matsvinn. Därför är målet till 2030 att respektive verksamhet ska minska med 50 % jämfört med sitt eget basårsvärde.

Målet om att bidra till att minska svinnet tidigare i leveranskedjan omfattar de livsmedelsavtal som VGR har. Genom kravställande i upphandling och samverkan med aktörer i branschen kan VGR upphandla livsmedel som riskerar att bli matsvinn, vilka sedan används som råvaror till produktionsköken.

Nuläge

VGR:s måltidsverksamheter arbetar för att sänka klimatavtrycket i sina måltider. I nuläget är det Område Måltider inom Regionservice samt GöteborgsOperan som har gjort årliga klimatberäkningar på sina måltider. Under slutet av 2022 anskaffade Göteborgs Symfoniker ett klimatberäkningssystem för måltider som är under introduktion i verksamheten. Arbetet pågår inom Naturbruksförvaltningen och Folkhögskoleförvaltningen att börja följa upp klimatpåverkan per måltid.

Under slutet av 2022 startades ett arbete med att minska matsvinnet på vårdavdelningar på sjukhusförvaltningarna med syftet att hitta gemensamma arbetssätt, effektivisera uppföljning och dela erfarenheter och lärdomar.

Naturbruksförvaltningen mer än halverade sitt matsvinn jämfört med 2021. Minskningen beror framför allt på utbildning, metodiskt arbete med att minimera produktionssvinn samt att de utmanat elever och personal på skolorna i matsvinnstävlingar.

Ett pilotförsök pågick mellan september 2021 och juli 2022 där tre av Regionservice produktionskök provade att beställa livsmedel med kort datum av ett företag som förmedlar dessa direkt från producenterna via en

digital plattform. Utvärderingen resulterade dock i att VGR inte gick vidare med den lösningen bland annat pga. att det var för stora inköspartier, för lite ekologiskt och svårt att säkra att produkterna motsvarade VGR:s hållbarhetskrav. Det var även en utmaning att få artiklarna att passa in i den centralstyrda menyn hos Regionsservice.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Klimatpåverkan från en genomsnittlig måltid Klimatpåverkan Regionsservice	0,74 kg CO ₂ e/måltid	0,73 kg CO ₂ e/måltid	0,50 kg CO ₂ e/måltid
Klimatpåverkan från en genomsnittlig måltid Klimatpåverkan GöteborgsOperan	0,95 kg CO ₂ e/måltid	0,95 kg CO ₂ e/måltid	0,50 kg CO ₂ e/måltid
Minskat matsvinn Regionsservice	16%	17%	50%
Minskat matsvinn Naturbruksförvaltningen	-	67%	50%

Fossilfria transporter

- Delmål 2.5: 2030 har Västra Götalandsregionen 100 % fossilfria transporter

Målet om fossilfria transporter gäller för VGR:s egna gods-, ambulans- och persontransporter, allmän och särskild kollektivtrafik, tjänsteresor med flyg samt köpta transporttjänster. VGR har under lång tid haft mål om att minska utsläppen från transporter. I och med målet om 100 % fossilfria transporter inkluderas fler transporter. Dessa nya områden är egna och köpta helikopter- och flygtjänster, lantbruksmaskiner, särskild kollektivtrafik, tjänsteflygresor och alla köpta transporttjänster.

Prioriteringen är biogas, el och vätgas i första hand.

Nuläge

För VGR:s egna personbilar ligger fokus på ökad elektrifiering med utbyggd laddinfrastruktur. Fler gasmackar läggs ned vilket gör behovet av fler elbilar ännu större.

Ambulanserna har fördubblat mängden HVO100 (förnybar och fossilfri diesel) under 2022 jämfört med 2021, men kör fortfarande till största delen, ca 90 %, på fossil reduktionspliktig diesel. De minskade utsläppen står främst den ökade reduktionsplikten för.

Inom köpta transporttjänster har förutom krav på biogas, även ställts krav på elektrifierade tunga transporter med tre ellastbilar.

Kollektivtrafiken har högre utsläpp 2022 jämfört med 2021 på grund av inrapporteringstekniska skäl som har att göra med drivmedelsleverantörernas sätt att redovisa höginblandad HVO.

Tjänsteresande med flyg och ambulanshelikopter är helt fossila.

Indikator: Andel fossilfritt	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2025	Mål 2030
Alla transportkategorier tillsammans (fossilfria kWh/totala kWh)	87% ⁵¹	84%	-	100%
- Personbilar	76%	76%	100%	100%
- Lätta lastbilar	65%	71%	90%	100%
- Ambulanser	24%	36%	75%	100%
- Köpta godstransporttjänster	76% ⁵¹	94%	90%	100%
- Tjänsteflygresor	0%	0%	100%	100%
-Kollektivtrafik ⁵²	89%	86%		100%

⁵¹ År 2020 saknas vissa köpta godstransporttjänster, särskild kollektivtrafik, samt köpta flygtjänster.

⁵² Kollektivtrafiken har mål på minskade koldioxidutsläpp till 2025, 2030 och 2035 se Aktualisering av Miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken i Västra Götaland och har inget etappmål om andel fossilfria transporter till 2025. Kollektivtrafiken lyder dock under det övergripande målet om 100% fossilfria transporter till 2030

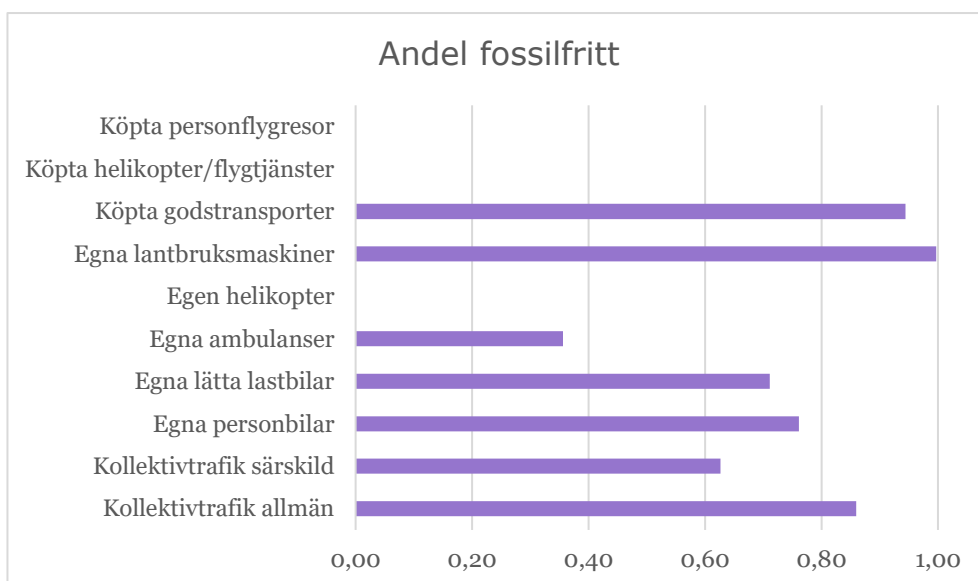

Diagram: Andel fossilfria kWh per totalt använda kWh inom olika transportområden, där siffran 1 innebär 100% fossilfria transporter och 0 innebär 100% fossila transporter.

Hållbart resande

- Delmål 2.6: År 2030 har resandet med privat bil i tjänst och antalet flygresor i tjänst minskat med 80% jämfört med 2016
- Delmål 2.7: Andelen hållbar arbetspendling och hållbara besöksresor är minst 50% år 2030

Hållbart resande innebär att vi reser på ett sätt som är bra för människan och naturen. Vi strävar efter att minimera klimatpåverkan, utsläpp av gifter och partiklar och resa kollektivt så att våra fordon nyttjas till sin fulla kapacitet. Hållbart resande i form av cykel och gång innebär dessutom att vi människor kommer ut och rör på oss vilket främjar hälsan. VGR:s mål om ett hållbart resande omfattar anställdas och förtroendevaldas resor i tjänst samt deras arbetspendling. Målet omfattar även de resor som uppkommer när besökare reser till VGR:s verksamheter som till exempel sjukhus, vårdcentraler, skolor, museer och kulturscener.

Nuläge

Resandet med flyg var i början av 2022 mycket lågt på grund av rådande pandemirestriktioner men ökade igen under våren i takt med att restriktionerna lättade. Antalet flygresor var totalt 58 % lägre för 2022 jämfört med basåret 2016.

Resandet med privat bil i tjänst påverkades inte lika kraftigt av pandemirestriktionerna. Resandet för 2022 blev aningen högre än för 2021 men ligger fortfarande 44 % lägre än 2019, före pandemin bröt ut, och 54 % lägre än basåret 2016.

Under 2022 har regionfullmäktige antagit en ny policy för möten och resor och regionstyrelsen har antagit tillhörande riktlinjer som styr mot målen om minskat flygresande och minskat användande av privat bil i tjänst. Ett kommunikationsmaterial har tagits fram som har spridits i organisationen för att öka kännedomen om innehållet i riktlinjerna.

VGR:s klimatväxlingsprogram styr mot ett hållbart resande i tjänsten genom att avgiftsbelägga resor med flyg och privat bil i tjänsten. Under 2022 samlade programmet in cirka 4 miljoner kronor som gick till olika klimatåtgärder. Bland annat har medlen finansierat cykelparkeringar, laddinfrastruktur, kommunikationsmaterial samt 49 elcyklar som verksamheterna har kunnat ansöka om.

Under 2022 har ett uppföljningsverktyg för tjänsteresor i powerBI tagits fram - Resekållen. I Resekållen kan verksamheter enkelt ta fram statistik kopplat till tjänsteresande och bryta ner ända ner på ansvarsområde.

Under 2022 ställdes ett antal frågor om medarbetarnas resvanor till och från arbetet i samband med medarbetarenkäten. Resultatet visar att 48% av medarbetarna reser hållbart (gång, cykel, kollektivtrafik) till och från arbetet. Enkäten samlade också in medarbetarnas egna önskemål om åtgärder som skulle underlätta hållbar arbetspendling vilket blir ett underlag i det fortsatta arbetet. För att uppmuntra fler att cykla till arbetet lanserades under 2022 möjligheten att leasa en cykel via bruttolöneavdrag. Under 2022 valde 1250 medarbetare att beställa en cykel, varav 70 % var elcyklar.

Delmål 2.6: År 2030 har resandet med privat bil i tjänst och antalet flygresor i tjänst minskat med 80% jämfört med 2016

Indikator	Resultat 2019⁵³	Resultat 2022	Mål 2030
Antal flygresor i tjänst	-29%	-58%	-80% jmf med 2016

⁵³Redovisas för 2019 eftersom resandet påverkades kraftigt av pandemin under 2020.

Indikator	Resultat 2019 ⁵³	Resultat 2022	Mål 2030
Antal km privat bil i tjänst	-18%	-54%	-80% jmf med 2016

Delmål 2.7: Andelen hållbar arbetspendling och hållbara besöksresor är minst 50% år 2030

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel hållbar arbetspendling	Värde saknas	47%	50%
Andel digitala distanskontakter inom vården ⁵⁴	16%	15%	-

Medicinska gaser

- Delmål 2.8: 2030 har klimatpåverkan från lustgas och anestesigaser minskat med 85%

Lustgas används främst vid förlossning men också vid operation, anestesi, barnsjukvård och folktandvård. Anestesigaserna sevofluran, isofluran och desfluran används vid anestesi/narkos. Alla dessa gaser är starkt potenta växthusgaser.

Nuläge

Förlossningsavdelningarna står för den största användningen av lustgas och sedan 2016 finns det här destruktionsanläggningar för insamlad gas. Installation av destruktionsanläggningar står för de största minskningarna av utsläppen. Användningen av lustgas går ner för akut- och operationsavdelningar, medan användningen ökar för Folktandvården.

Användningen av anestesigaser ser olika ut på olika avdelningar och olika sjukhus. En utbredd metod är lågflödesanestesi där en mindre mängd gas används. Det finns också en trend att desfluran ersätts av den mindre potenta sevofluran vilket minskar klimatpåverkan kraftigt. Intravenös sövning ger en betydligt lägre klimatpåverkan jämfört med anestesigaser.

⁵⁴ Källa: VGR [Uppföljning e-tjänster](#). Beskriver andelen av alla vårdkontakter som skett i form av digital distanskontakt.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Minskad klimatpåverkan från medicinska gaser jämfört med 2014	71%	76%	85%

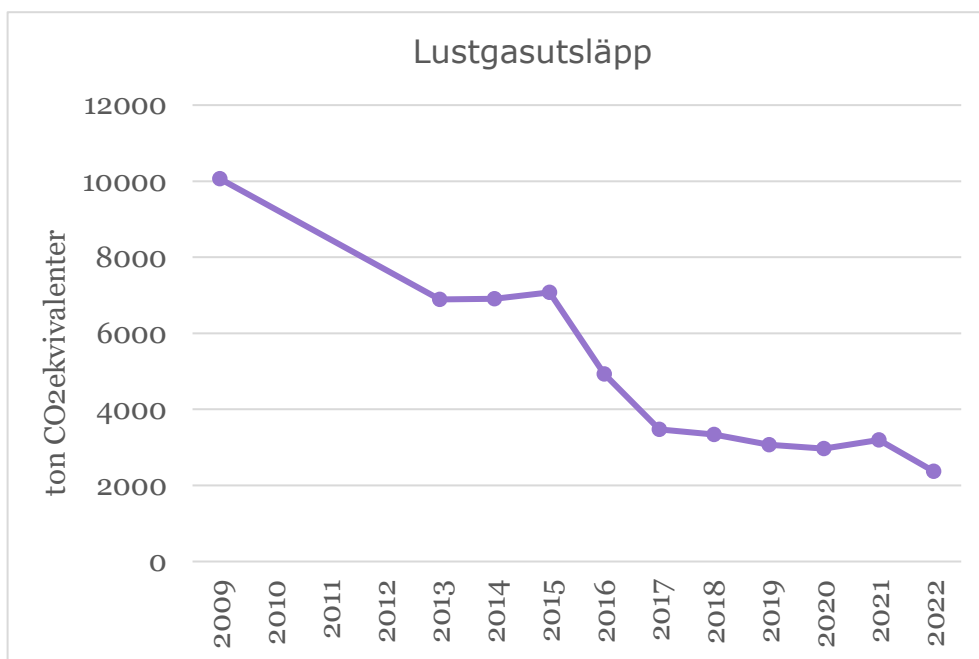

Diagram: Utsläpp av lustgas, mätt i ton koldioxidekvivalenter sedan 2009.

Mål 3: Ekosystem och främjad biologisk mångfald

- Miljömål 2030: Vi nyttjar ekosystemtjänster hållbart och främjar den biologiska mångfalden

En av de viktigaste globala utmaningarna idag är att bevara den biologiska mångfalden och minska den negativa påverkan som mänskliga aktiviteter, klimatförändringar och förändrad markanvändning har på jordens ekosystem. Förlust av biologisk mångfald sker både på lokal och regional nivå och upp till 30% av alla världens däggdjur, fåglar och groddjur förväntas bli utrotningshotade detta århundrade.

Nuläge

För att nå de fyra delmålen samt det övergripande målet om främjad biologisk mångfald har sex åtgärdsområden identifierats. VGR kan jobba för en främjad biologisk mångfald på de fastigheter vi förvaltar, genom att ställa krav i upphandling av livsmedel och produkter och genom en medveten investering och placering av finansiella tillgångar. Genom besöksmål, skolor och kulturverksamheter kan vi jobba för en ökad kunskapsspridning kring biologisk mångfald gentemot invånarna. För det regionala utvecklingsarbetet har en plan tagits fram som beskriver arbetet för biologisk mångfald de kommande två åren.

Hållbart nyttjande av fastigheter med avseende på biologisk mångfald och ekosystemtjänster

- Delmål 3.1: Utemiljöerna på Västra Götalandsregionens fastigheter är utvecklade år 2030 med avseende på främjad biologisk mångfald och hälsofrämjande ekosystemtjänster

Naturvårdsverket föreslår i utvärderingen av Sveriges miljömål att åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden behöver göras i den bebyggda miljön och då kan ha positiva effekter på friluftsliv, kulturliv och folkhälsa. Som stor fastighetsförvaltare påverkar VGR direkt ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden. Genomförandet av delmålet leds av Västfastigheter tillsammans med kunderna inom hälso- och sjukvård och regional utveckling.

Nuläge

En Riktlinje för utemiljö är under framtagande, som ska beskriva hur VGR ska nå fram till delmålen genom ett antal rutiner. Rutinerna är uppdelade i två delar, en som berör fastigfastighetsförvaltning och en som berör byggprojekt.

Delområde: Det biologiska värdet på våra fastigheter är kartlagt 2025

Arbetet pågår fortsatt med att utarbeta lämplig metod för kartläggning av det biologiska värdet på sjukhustomter samt att fastställa indikatorer som kan följas upp. I den delen av Riktlinje för utemiljö som rör byggprojekt är fokus att ta fram en metod för att mäta det biologiska värdet på platsen som påverkas av byggprojektet samt att ta fram modell för kompensatoriska och förbättrande åtgärder. En del av nulägeskartläggningen av det biologiska värdet på fastigheterna är också att ta fram utemiljöplaner för samtliga sjukhus.

Delområde: Upplevelsen av utemiljöns hälsofrämjande kvalitéer är uppmätt

För att skapa en bättre tillgång och ökad kvalitet på utemiljön kring våra fastigheter pågår ett arbete med att ta fram utemiljöplaner. Målsättningen är att alla 17 sjukhusfastigheter ska ha en utemiljöplan till 2025 som dockar an till fastighetens övriga utvecklingsplaner.

Resultatet utgör ett viktigt underlag i arbetet med att tillhandahålla så hälsofrämjande miljöer som möjligt vid våra sjukhus. Utemiljöplaner visar både på nuläget och ger en målbild av framtida utemiljö på VGR:s fastigheter. Planen utgör en vägledning och anger riktning inför kommande beslut. Utemiljöplaner finns idag framtagna för SkaS-Skövde och Högsbo sjukhus. För Norra Älvsborgs Länssjukhus (NÄL), Borås lasarett och Kungälv's sjukhus finns ett nuläge men målbilder är inte framtagna. För Sahlgrenska- och Mölndals sjukhus är arbetet påbörjat med att ta fram nuläge.

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2025
Utemiljöplaner finns på alla sjukhustomter	2	2 ⁵⁵	17

Livsmedel som främjar en biologisk mångfald

- Delmål 3.2: 2030 har Västra Götalandsregionen 60% ekologiska livsmedel
- Delmål 3.3: Till 2030 har andelen inköpta regionalt producerade livsmedel ökat kontinuerligt

En hög andel ekologiska livsmedel är viktigt utifrån att främja den biologiska mångfalden och ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster.

⁵⁵ 2 utemiljöplaner är klara, ytterligare 3 är påbörjade

Delmålet om ekologiska livsmedel och regionalt producerade livsmedel omfattar måltidsverksamheterna inom Regionservice, Naturbruksförvaltningen, Folkhögskoleförvaltningen, GöteborgsOperan och Göteborgs Symfoniker. Genom att öka andelen regionalt producerade livsmedel finns möjlighet att främja den biologiska mångfalden. Detta sker genom upphandlingskrav och uppföljning.

Nuläge

Genom VGR:s befintliga livsmedelsavtal köps idag livsmedel som är ekologiska och producerade i Västra Götaland. Medan den ekologiska andelen går att följa så finns ännu inget basvärde beräknat på den faktiska andelen regionalt producerade livsmedel av de totala inköpen, då det finns utmaningar inom uppföljningen.

Arbetet med en ökad andel ekologiska livsmedel drivs i linje med de KRAV-certifierade måltidsverksamheterna inom Regionservice, Naturbruksförvaltningen, Folkhögskoleförvaltningen samt Svanencertifierade GöteborgsOperan. Göteborgs Symfoniker är både KRAV- och Svanencertifierade.

Länsstyrelsen har ett regionalt åtgärdsprogram för att vägleda och stödja prioriteringar och stimulera till ökad samverkan i det lokala och regionala miljöarbetet. VGR har skrivit under ett åtagande tillsammans med kommuner i länet att öka mängden naturbeteskött i offentliga inköp. Detta åtagande är en av flera åtgärder hos Länsstyrelsen inom utmaningen ”Hållbart brukande av skog & odlingslandskap” och kan ha positiv inverkan på ekosystem och biologisk mångfald.

Indikator	Sverige	EU	Icke EU
Andel av totala livsmedelsinköp uppdelat efter tillverkningsland ⁵⁶	70%	20%	4%

Indikator	Resultat 2020	Resultat 2022	Mål 2030
Andel ekologiska livsmedel	48%	52%	60%

⁵⁶ Källa: ”Hantera” - livsmedel till VGR:s måltidsverksamheter (exkl. livsmedelsavtal om fruktkorgar och catering). 6 % saknar data.

Inköp av produkter och material påverkar inte den biologiska mångfalden negativt

- Delmål 3.4: År 2030 påverkar inte inköp av produkter och material den biologiska mångfalden negativt och tar hänsyn till hållbar markanvändning

VGR:s inköp av produkter och material påverkar den biologiska mångfalden i världen. VGR ska säkerställa att organisationens användning av naturresurser sker genom hållbart nyttjande av ekosystemtjänster och utan att den biologiska mångfalden påverkas negativt, både i ett regionalt och globalt perspektiv.

Nuläge

Under 2022 har en utredning gjorts om hur olika miljömärkningar för livsmedel och skogsråvara tar hänsyn till biologisk mångfald. Utredningen visade att det skiljer mycket mellan olika miljömärkningar avseende vilken typ av hänsyn till biologisk mångfald som tas och i vilken omfattning, samt att det är svårt att bedöma effekterna av de krav som ställs.

Mer kunskap behövs för att minska påverkan på den biologiska mångfalden vid inköp av produkter och material.

Dialog med Region Stockholm har inletts kring deras arbete med biologisk mångfald kopplat till upphandling och inköp samt möjligheterna att samverka framöver genom kunskapsutbyte. Under 2022 påbörjades även ett arbete med att starta upp ett nätverk med andra regioner som också ser behov av att öka kunskapen inom området. Under ett första planeringsmöte lyftes bland annat upphandling som ett område där flera regioner såg behov av ökad kunskap.

Mål för miljöledning till 2025

- Alla förvaltningar och bolag arbetar systematiskt med miljöledning enligt ISO 14001
- Förvaltningar och bolag med större miljöpåverkan eller -komplexitet har genomfört certifiering enligt ISO 14001⁵⁷
- Mindre förvaltningar och bolag samt alla enheter i vissa förvaltningar har minst genomfört miljödiplomering⁴⁷

Mål för miljöledning ger stöd till genomförandet av miljömålen. Ett kvalitetssäkrat miljöledningssystem enligt ISO 14001 säkerställer att miljöarbetet är trovärdigt, sker systematiskt, blir effektivt och styr mot målen. Det stödjer ett strukturerat arbete med ständiga förbättringar och prioritering av insatser utifrån största miljöpåverkan. Miljödiplomeringen utgår från alla målområden och har i stället detaljerade kriterier som behöver uppfyllas.

Nuläge

Tio förvaltningar och bolag arbetar för att utveckla och kvalitetssäkra sina miljöledningssystem enligt standarden ISO 14001:2015. Till stöd för verksamheternas arbete drivs ett koncernprojekt, som beviljats medel för perioden 2022-2023. Flera samordnade aktiviteter har därvid genomförts, såsom kompetensutvecklingsinsatser, forum för erfarenhetsutbyte, GAP-analyser i förhållande till standarden samt tillgång till exempeldokument, verktyg och samtalsstöd.

Följande verksamheter har certifiering: GöteborgsOperan, område 4 laboratorier inom Sahlgrenska universitetssjukhuset samt Tvätteriet och Hjälpmedelscentralen inom Regionservice (nu Försörjningsförvaltningen).

Av förvaltningar och bolag som kan välja miljödiplomering har enheter inom Närhälsan, Regionhälsan och Folktandvården diplomerats och till stor del även före detta Västarvet (som numera ingår i förvaltningen för kulturutveckling). Av mindre bolag är Göteborgs Symfoniker samt Turistrådet Västsverige diplomerade.

Verksamheter med mål om certifiering behöver avsätta resurser för att införa ett miljöledningssystem som klarar kraven i standarden. Tydliga kostnader finns till exempel för tredjepartsrevision och resursbehov kopplat till att genomföra internrevisioner i verksamheten. Redan i remissvaren återkopplade några verksamheter att det kan bli svårt att genomföra om inte pengar skjuts till och att det inte får ta resurser från kärnverksamheten.

⁵⁷ Se Miljömål 2030, Appendix 1, hur VGR:s förvaltningar och bolag är indelade.

Bilaga: Klimatbokslut

Tabell 1. Klimatbokslut Västra Götalandsregionen 2022	Scope 1 [ton CO₂e]	Scope 2 [ton CO₂e]	Scope 3 [ton CO₂e]	Totalt [ton CO₂e]	Andel av totalt utsläpp
<i>Fastigheter - drift</i>	1 734	21 600	5 172	28 507	12%
El	0	12 524	3 637	16 161	7%
- Varav egna fastigheter	0	10 464	3 133	13 597	6%
- Varav hyrda fastigheter	0	2 060	504	2 564	1%
Fjärrvärme/kyla	394	9 076	955	10 425	4%
- Varav egna fastigheter	394	5 602	612	6 607	3%
- Varav hyrda fastigheter	0	3 474	344	3 818	2%
Uppvärmning med egen panna	759	0	326	1 085	<1%
Reservkraft	385	0	123	509	<1%
Köldmedia	196	0	0	196	<1%
Vattenförbrukning och yttre skötsel	0	0	132	132	<1%
<i>Fastigheter - byggnation</i>	0	0	91 615	91 615	37%
<i>Resor och transporter</i>	30 905	12 691	43 695	87 290	36%
Allmän kollektivtrafik	25 811	12 672	38 266	76 749	31%
Särskilda persontransporter/särskild kollektivtrafik	1 778	18	982	2 777	1%
Ambulans (bil/flyg/helikopter/båt)	3 030	0	1 186	4 216	2%
Egna godstransporter	286	0	267	553	<1%
Inköpta godstransporter	0	0	1 328	1 328	1%
Betalda patientresor	0	0	1 667	1 667	1%
Ej betalda patientresor	0	0	0	0	0%
Arbetspendling	0	0	0	0	0%
<i>Tjänsteresor</i>	832	0	2 427	3 259	1%
Flyg	0	0	1 795	1 795	1%
Tåg	0	0	15	15	<1%
Buss	0	0	0	0	0%
Taxi	0	0	0	0	0%
Egenägda och leasade fordon	214	0	181	396	<1%
Hyrbil	0	0	0	0	0%
Privat bil i tjänst och förmånsbil	618	0	190	808	<1%
Hotell	0	0	245	245	<1%

Inköp och resursförbrukning	2 641	0	28 709	31 350	13%
Medicinska gaser	2 641	0	0	2 641	1%
Tvätteritjänster	0	0	0	0	0%
Livsmedel	0	0	6 595	6 595	3%
IT och kommunikation	0	0	0	0	0%
Textilier	0	0	524	524	<1%
Möbler	0	0	2 402	2 402	1%
Hjälpmedel	0	0	0	0	0%
Medicinteknisk utrustning	0	0	0	0	0%
Läkemedelsanvändning i verksamheten	0	0	5 437	5 437	2%
Förbrukningsartiklar	0	0	13 751	13 751	6%
Övriga inköp	0	0	0	0	0%
Avfall	0	0	0	0	0%
Naturbruk	0	0	77	77	<1%
Arbetsmaskiner för naturbruk	0	0	77	77	<1%
Djurhållning och markanvändning	0	0	0	0	0%
Inköp kopplade till naturbruk	0	0	0	0	0%
Hel- eller delägda bolag (övriga områden)	0	0	0	0	0%
Övrigt	0	0	3 350	3 350	1%
Förskrivna läkemedel	0	0	3 350	3 350	1%
Avtal med externa vårdaktörer	0	0	0	0	0%
Totalt exkl. kapitalplaceringar	36 113	34 290	175 045	245 448	100%

Tabell 1 visar Klimatbokslutet för Västra Götalandsregionens egna verksamheter för år 2022. Klimatbokslutet är framtaget enligt den internationella standarden Green House Gas Protocol, samt i samarbete mellan SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) och Regionernas nätverk för klimatberäkningar. Scope 1 visar direkta växthusgasutsläpp, scope 2 utsläpp från inköpt energi, och scope 3 indirekta utsläpp. De totala utsläppen är posterna scope 1-3 sammanslaget.

Klimatbokslutet består av dels uppmätta mängder där dessa finns tillgängliga, medan andra är uppskattade och genererade utifrån ekonomiska inköpsvolymen. Det finns rader i klimatbokslutet som visar på noll koldioxidutsläpp, vilket innebär att VGR inte har några tillgängliga

siffror för denna rad i dagsläget, däremot genererar VGR utsläpp inom dessa kategorier. Undantag gäller för posten tvätteritjänster då utsläppen från tvättprocessen ingår i övriga poster. Det saknas stora utsläpp från inköpskategorierna, och posten förbrukningsvaror visar endast på en del av de inköp som görs. Brister finns inom metoden bakom beräkning av utsläpp från kapitalplaceringar, vilket gör att dessa utesluts ur klimatbokslutet för 2022.

Tabell 2: Redovisning av energi enligt två metoder	Scope 2 [ton CO₂e]
Utsläpp scope 2 location-based method	34 290
Utsläpp scope 2 market-based method	11 220

Tabell 2 redovisar utsläpp från inköpt el på två olika sätt, dels enligt SKR rekommenderad location-based method som används i ovan klimatbokslut och som räknar på utsläppssiffror för nordisk medelmix. Market-based method visar utsläppsiffror från Bra Miljöval el, vilket är den el VGR köper in.

Hållbarhet för varje människa och vår planet

Läs mer om Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål:

www.vgregion.se/hallbarhet